

Forfatter: Holte, Anna

Titel: BREV TIL: Strøm, Emma FRA: Holte, Anna (185u-07-29)

Citation: Holte, Anna : "BREV TIL: Strøm, Emma FRA: Holte, Anna (185u-07-29)", i *Breve fra og til en Skuespillerinde*, v. Thaning & Appels Forlag, s. 137. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002150180-000-shoot-L0021501800000012.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Breve fra og til en Skuespillerinde

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Anna til Emma.

Berlin, den 29de Juli 185.*

Kjære Emma!

Begrundet paa Tantes svagelige Helbred have vi maattet gjøre et lille Ophold her i Berlin, hvilket er imod Onkels første Plan, som var at reise directe hjem. Tantes Bryst er angreben, og Onkel har consuleret en af Berlins berømteste Læger; destoværre lader hendes Onde til at være værre end Nogen af os havde anet. Lægen, en ældre Mand, saae idetmindste meget betænkelig ud, efter at han havde stethoskoperet hende. Tante Frederikke hører til disse blide, qvindelige Væsener, der gaae saa stille og ubemærkede gennem Livet, at man næsten kunde tænke sig, at de kunne hensygne og døe, uden at man havde bemærket deres Sygdom før i Dødsøieblikket. Onkel er fortvivlet, thi han holder ubeskriveligt meget af hende, hun er en Qvinde, som i det selskabelige Liv er et Intet, i Hjemmet derimod Alt. Jeg har aldrig seet et bedre ordnet Huus end hendes, hun sysler omkring som en stille Alf, ordner s. 138alle Mangler, og sørger for at ethvert af Husets Medlemmers timelige Gods er i Orden. Ja selv her paa Reisen, naar hun af Træthed blev hjemme i Hôtellerne, imedens vi Andre enten gik i Theatret eller gjorde Udflugter, fandt vi altid ved vor Hjemkomst alle vore Sager, som vi i ungdommelig Skyndsomhed havde kastet hulter til bulter, i den skjønneste Orden. Jeg har altid kaldt Tante for en af de gode Huusalfer, og nu — skulde hun nu forlade den mørke Jord og svæve til Lysets Boliger?

Forhaabentligen er hendes Sygdom ikke saa farlig, men Lægen har sremforalt forordnet hende Ro, og nogle Dages Ophold her i Berlin er derfor en uundgaaelig Nødvendighed. Vi boe i Mainharts Hôtél under den Linden, og vor Dagligstue vender ud imod denne smukke Gade, som gennemskjæeres af Lindealleen.

Det er idag et saa stadigt Regnveir, hvis Mage jeg kun har seet i vort kjære Kjøbenhavn, det regner saa vedholdende og saa jævnt, at det er irriterende for heftige Gemytter at see paa, og til de heftige Gemytter henregner jeg mig. Jeg kan flnde mig i en voldsom, nedstyrtende Regn, ja, en saadan Regn kan have noget Velgjørende ved sig, thi ligesom en heftig Ordstrøm letter Brystet, saaledes letter den Atmosphæren. Men denne jævne, monotone Regn, denne, om jeg saa maa sige, matematiske Regn, hvor hver Draabe er den Anden lig i Størrelse, og Afstanden mellem hver Draabe er eens, den er dræbende, aandsfortærende og s. 139indvirker fordærveligt paa Sindet. Tante, Stakkel, ligger tilsengs, og tager en styrkende Mixtur, Onkel har opnsuet en gammel, dansk „Berlingske Tidende“, hvori han læser, og ret characteristisk er det for os Danske at see vor medfødte Fædrelandskærlighed, thi skjøndt vi knapt have været sex Uger borte, saa faldt dog Onkel over denne Avis med en Interesse, med en glad Iver, som om han kunde have været en anden Robinson, og Avisen den sorte Fredag. Erik spadserer op og ned under den Linden med Paraply og Cigar, hvergang han kommer her forbi, hilser han op, og tilkaster os haabløse Blikke seende af og til op paa den ubarmhjertige Himmel. Jeg har drillet ham med, at han øver sig i at spadserere op og ned af Berlins Østergade, for at han ikke ved Hjemkomsten til Kjøbenhavn skal føle, at han er gaaet tilbage i „ Østergadespadsere-opognekunsten“. Et nyt, særdeles combineret, men dog let fatteligt Navn.

Harriet har atter fordybet sig i sin Dagbog, hvortil der er kommen et nyt halvt Riis Papir, for ikke at overdrive det. Jeg veed ingen bedre Anvendelse af min overflødige Berlinertid end at skrive Dig til,, og endnu meddele Dig nogle Enkeltheder ved min Reise, som jeg haaber ville interessere Dig, fordi de interessere mig. Der seer Du atter et Beviis paa den menneskelige Egoisme!

I Schönbrunn, hvor der, Anno 1809, den 13de October, blev forsøgt et Attentat paa Napoleon, af en s. 140tydsk Student ved Navn, Frederik Stabs, forsøgte Becker et nyt Attentat paa min Rolighed, og Krigen brød atter ud imellem os. Jeg betragter nemligen, hans forhaabningsfulde Tilstand efter Frieriet, som en Vaabenstilstand, og jeg forsikrer Dig, at jeg fra min Side havde gjort alt muligt sor at vedligeholde den. Erik brugte jeg atter som Skjold; egentlig er saadan en Fætter et uundværligt Menneske, han kan ved enhver Leilighed stikkes i Ilden, og saa er der det store Gode ved en Fætter, at han sjeldent udvikler noget erotisk Element ligeoverfor En, dertil kjender man ogsaa hinanden for godt, men at han altid, enten man behandler ham venligt eller ei, vedbliver at være en Fætter. Naar jeg skulde classificere Brødre, Tilbedere og Fætttere, vilde jeg sætte Tilbederne i første Klasse. Og da vi nu leve i en Jernbanetid, saa kunne vi gjerne tage Jernbanevaggonerne som en passende Sammenligning. Tilbederne have store, sentimentale Fordringer, de ønske helst at være ene Hane i Kurven; ligesom første Klasses Reisende vælge denne Plads for at være ene, og for uforstyrret af Plebs at kunne overlade sig til forskellige Betragtninger og Drømmerier. Brødrene, der repræsenterer den tredie Klasse ere altid prosaisk oprigtige imod deres Søstre; ligesom de Reisende i tredie Klasse stedse ryge deres slette Cigarer lige i Ansigtet paa de tilstedeværende Damer, saaledes ryge Brødrene deres uartige Sandheder lige op i Ansigtet paa Søstrene. Men Fættterne i den anden Klasse, de ere juste millieu, s. 141de have ikke Tilbedernes indbildte, eneberettigede Privilegier, men heller ikke Brødrenes usminkede Oprigtighed, der er ligesaa ubehagelig og haard for Følelsen, som Træbækene i tredie Klasses Vogne. Altsaa i Erik har jeg en saadan anden Klasses Coupee, og naar jeg undtager, at hans Coupee er en „Røgcoupee“, saa føler jeg mig meget tilfreds med at benytte den.

For nu at vende tilbage til Schönbrunn, hiim mindeværdige Dag havde Harriet, Becker, Erik og jeg taget Plads paa en Bænk i Slotshaven, hvorfra der var en henrivende Udsigt til Havens forskellige smukke Partier.

Da vilde Skjebnen, denne drillende Genius, at Erik pludseligt erindrede, at han paa en anden Bænk i en modsat Ende af Haven havde glemt sit Cigarfuttural, og da Erik uden en Cigar kun er et halvt Menneske, saa maatte han skyndsomt ile hen, og see at finde sin tabte Halvdeel, og Harriet, der har Blomstermani, opdagede, paa samme Tid som Erik fjernede sig, nogle sjeldne Blomster i Græsset, følgeligen vare Becker og jeg ene. En foruroligende Bevægelse af hans høire Haand henimod min Venstre, der umistænksomt hvilede paa min Parasol, foranledigede, at jeg reiste mig for at nærme mig til Harriet, men Becker forhindrede mig deri, ved hurtigt at gribe min Haand og spørge mig, om jeg endnu var ligesaa grusom, og om hans Udholdenhed ikke skulde krones med Held. Hvorpaa jeg svarede ham, at jeg engang havde sagt min bestemte Mening angaaende dette Punkt, og at s. 142 jeg fandt, at han som Mand burde have saamegen Æresfølelse, at han skannede en Dame for Gjentagelser af den delicate Natur.

Herpaa bemærkede han meget lidenskabeligt, at Kjærlighed ikke kjendte til Form, og at, hvis han havde stødt an mod Denne, da maatte jeg tilgive ham, ydermere, da jeg selv var Skyld i denne Feil fra hans Side, da jeg havde opvakt Lidenskab hos ham.

„Da er det mig uafvidende," svarede jeg, „med min Villie er det ikke skeet."

„Er der da ingen Mulighed for, at De maaskee senere om et halvt Aar, ja selv om et Aar vil kunne forandre Deres Beslutning," spurgte han, „jeg vil komme til Dem, jeg vil opsøge Dem i Danmark, jeg vil," —

„Nei," afbrød jeg ham, ganske ængstelig ved Tanken om at see min tydske Ridder betræde Tante Claras Stue, „nei Herr Becker, endnu engang nei, der er intet Haab, jeg vil altid mindes Dem med Venlighed, som et behageligt Reisebekjendtskab, men videre ikke. Lad mig ogsaa leve som et saadant Minde i Deres Erindring, og lad det være sidste Gang, De berører Ordet Kjærlighed imellem os, ellers kunde ogsaa let mit Venskab for Dem forsvinde, hvis De sætter nogen Priis paa at beholde dette.

„Venskab," sagde han i en bitter Tone, „Venskab, naar man beder om Kjærlighed, det er ligesom at faae en Steen, naar man beder om Brød."

s. 143. „Nu," svarede jeg, „saa lad Stenen ligge, De behøver jo ikke at tage den."

„Ere alle danske Damer saa ufølsomme?" spurgte han mig efter et Øiebliks Taushed.

„Alle danske Damer," svarede jeg, „have Følelse for det Rigtige og Rette, og ingen dansk Dame vilde nære saa ufølsom at give et Haab, som hun iforveien vidste, at hun aldrig kunde opfylde."

Heldigviis kom her Harriet tilbage, og jeg hang mig som en anden Uadskillelig ved hendes Arm.

Den næste Dag saae vi ikke Becker, og Onkel kunde ikke fatte hans Udeblivelse. Dagen derpaa skulde vi reise om Aftenen directe til Dresden. Vi saae heller ikke Becker den Dag, men da vi vare komne ud paa Jernbanen, ja, da vi vare vel placerede i en Fættercoupee, (anden Klasse), lod pludseligt Beckers marquerede, mørke Ansigt med de blaae Brillen sig see ved Døren. Han fremstammede nogle Undskyldninger til Onkel og Tante, om at han ikke havde befundet sig vel i de sidste Dage, hvorfor vi ikke havde seet ham, derpaa overrakte han Tante, Harriet og mig hver en pragtfuld Haandbouquet.

Jernbanepiben lød for anden Gang.

Becker tog nu Afsked, mig tilkastede han et paa engang sørgmodigt og lidenskabeligt Blik, og trykkede min Haand stærkt, idet han kyssede den heftigt flere Gange. Min høire Haand var tilfældigt uden Handske, denne laae paa mit Skjød, det var en Randershandske, som i Tydskland benævnes „dänische Handschuhe".

s. 144 Da Jernbanepiben lød tredje Gang, Schasfneren havde allerede lukket Vogndøren, og Becker stod paa Vogntinet og talte indad Vinduet, greb han pludseligt min Handske, stak den ind paa sit Bryst, og med et „Lebewohl" forsvandt han.

Harriet havde bemærket Tyveriet. „Ak," udbrød hun leende, „Alt, hvad den Stakkel nu har tilbage af Anna Holte er en Randershandske."

„Men hvilke deilige Bouquetter," sagde Tante Frederikke, „det var dog en særdeles net Mand, saa galant og opmærksom til det Sidste."

„Det har nok Anna maattet føle," bemærkede Erik smilende.

Da jeg senere nøiere undersøgte de forskjellige Blomster i min Bouquet, forekom det mig, at jeg følte en haard Gjenstand i Midten af Blomsterne. Jeg skilte dem ad, og fandt indviklet i et rosenrødt Papir er sjelden smuk Brosche, paa hvilken der i Mosaik var indlagt et Prospekt af Schönbrunn. Paa Papiret stod følgende Linier:

So hart wie Stein Ist je\$\$* dein Herz,

Doch kann es sein Das einst mit Schmerz'
Du fühlen wirst, was ich nun leide.
Du bist und bleibst mein Augenweide,
Und nur weil Du es willst, vermeide
Dein Anblick ich. Doch eh' ich scheide
Will ich dir sagen, dat mein Herz
Folgt dir. Zurück hab' ich nur Schmerz!

s. 145 Harriet havde grebet Broschen. Hun og Tante beundrede den, men Tante fandt, at det ikke gik an at modtage en saa kostbar Gave af en os dog tildeels Fremmed.

Onkel syntes derimod, at det vilde være en Uartighed at sende den tilbage, og at det altid vilde være en smuk Erindring for mig om Wien og det skønne

Schönbrunn.

„Men hvad har han skrevet til Dig, Anna?“ spurgte Erik.

„Kun et lille Digt,“ svarede jeg undvigende, jeg var fast bestemt paa ikke at vise Beckers Afstedsord frem, jeg synes, at en saadan Handlemaade fra min Side vilde have været i høi Grad hjerteløs. Ja, skjøndt jeg er aldeles ligegyldig for hans Følelse i den Forstand, at jeg umuligt kunde gjengjælde denne, saa har jeg dog saamegen Følelse for den, at jeg ikke vil blotte den for Andre. For Dig, som er min Skriftefader, er det en heel anden Sag.

Det har altid saaret min Følelse, naar jeg har hørt unge Piger ligesom smykke sig med de ubesvarede Følelser, som de have opvakt hos det andet Kjøn. Denne Spotten og Legen med de ædlest, inderste, sjælelige Streng i Menneskehjertet er oprørende, og jeg føler næsten Foragt for den Kvinde, der saa letsindigt pryder sig med denne kostbare Pynt. Saaledes vilde jeg ogsaa foragte den Mand, der kunde blotte en Qvinds ubesvarede Kjærlighed til ham, ja endog bruge s. 146 benne som en Trophæ. Jeg er i Sandhed overbeviist om, at ingen ædel qvindelig eller mandlig Character kan gjøre Sligt.

Og nu Farvel bu skønne Wien, og Goddag du stive, kjedelige Berlin.

Jgaaftes hørte vi „Huguenotterne“ i Operahuset. Naar jeg siger vi, mener jeg, Harriet, Erik og jeg, thi Onkel var bleven hjemme hos Tante. Der havde jeg et morsomt Møde, jeg traf nemlig Alfred Moor. Han sad lige bag ved os i Parquettet, med sin kritiske Lorgnet i Øiet, og saae sig om med en Mine, som om han søgte en Gjenstand, værdig til at blive omtalt af hans Pen. Da opdagede han mig, og med et glad Smil, der mærkeligt forskjønnede hans Ansigt, — der ere enkelte Mennesker, hvis Træk ligesom forklares, naar de smile, han hører til Disse, — nikkede han Velkommen, og begyndte nu en ivrig Samtale. Han kom fra Paris, og skulde reise hjem denne Morgen.

„Man er nødt til at lufte sig lidt om Sommeren,“ sagde han, „ellers vilde det være umuligt at holde Vinteren ud og alt det Slette, som man faaer at see og høre hjemme. Jeg har medbragt et Par Gros sjeldne Staalpenne fra Paris, de ere egentligen mit eneste reelle Udbytte af Reisen.“

„Hvorledes, har De da ikke moret Dem?“ spurgte jeg.

„Nei,“ svarede han, „ils sont passés ces jours de fête, jeg morer mig aldrig, det er kun forbeholdt s. 147 de mere umiddelbare Naturer, det er jeg desuden for gammel til.“

„Hvor gammel er De da, Moor,“ spurgte jeg smilende, „jeg gad dog vide, hvilken høi Alder man skal opnaae for ikke længer at kunne more sig.“

„Husk paa Frøken, De har ingen Alder, De kan altsaa evigt more Dem. Jeg er snart tredive Aar, men det forekommer mig, at jeg er ligesaa gammel som Verden, undertiden bilder jeg mig ind, at jeg er Ahasverus, den evige Jøde. De seer saa sorbauset paa mig. Ja jeg skammer mig ikke ved at være Jøde, jeg er tvertimod stolt deraf. En god Jøde sætter jeg høiere end en god Christen, thi Jøderne have det Fortrin for de Christne, at de kunne forklare deres Tro, de Christne kunne kun forsvare Deres. Men det er intet passende Thema at tale om i et Theater med en ung Skuespillerinde. Fortæl De mig nu, hvad De har oplevet, og lad Deres friske Indtryk af Verden strømme som .en oplivende Luftning ind i dette gamle, udtørrede Blækhuus.“ Ved de sidste Ord pegede han paa sin Pande.

Jeg fortalte ham nu om Dresden og Devrient. Midt i min Begeistring over Devrient, kunde jeg see paa ham, at han vilde komme med en kritisk Bemærkning.

„Hvis De har noget Venskab for mig, Moor,“ sagde jeg, afbrydende min egen Ordstrøm, „saa skaan mit Billede af Devrient, lad mig bevare det i den s. 148 ideelle Glands, hvori jeg har seet det, og lad ikke et kritisk Støvgran falde paa det. De bliver da ikke vred paa mig?“ vedblev jeg, idet jeg bemærkede en let

Sammentrækken af hans Øienbryn.

10*

„Hvem kunde blive vred paa Dem, Frøken Holte," gav han til Svar, „nei, det er umuligt, men veed De, hvad jeg tænkte paa i dette Øieblik."

„Nei?"

„Jeg tænkte paa, at en eneste saadan ung, begejstret Forsvarerske er mere værd end hundrede rosende Avisartikler."

Her rullede Teppet op, og Synet af en Mængde katholske og huguenottiske Adelsmænd fængslede nu vor Opmærksomhed.

I en af Mellemakterne spurgte jeg ham, om han vidste nogen kjøbenhavnsk Theaternyhed.

„Nei," svarede han, „De selv, Frøken, er det Nyeste."

„Er der da ingen Nyheder i Repertoiret?" spurgte jeg.

„Nyheder i Repertoiret ved vort kongelige Theater, nei Frøken, det er det Classiske ved vor Scene, at vi aldrig have Nyheder, men altid spille de gamle Melodier. Selv de enkelte nye Værker, som vi faae fra Udlandet, tilstedes aldrig Adgang til vor Scene, førend de ere blevne gamle. Det er for den aandelige Sundhed, der drages Omsorg. Friskt Brød er skadeligt, men gammelt derimod bedre at fordøie. Nei, det gaaer s. 149 med vort Theater, ligesom med Moderne. Naar Frankrig og Tydskland have aflagt en Mode, saa optage vi Danske den først, og ligesaa med Repertoiret. Det er en Art Forsigtighed, vi ville først være overbeviste om, at begge Dele have noget Værd, men uheldigviis, kommer man uvilkaarligt til at tænke paa Anekdoten om Tjeneren, der, for at forvise sig om Svovlstikkernes Brugbarhed, strøg dem Alle af, førend de skulde benyttes."

„De dømmes meget strengt, Moor, og det forekommer mig ubilligt."

„Vil Frøkenen da behage at motivere denne Deres Mening om mig," gav Moor til Svar.

„Hvis, De først vil love mig ikke at lægge mine Ord paa Kritikens Pinebænk, saa vil jeg forsøge at forklare vort Theaters Theori, saaledes som jeg med min ringe Forstand har opfattet den."

„Jeg lover Dem høitideligt ikke at bruge en eneste af mine Pariserpenne og at tage min Lorgnet fra Øinene; naar mine Øine ere blottede, ere de ogsaa blottede for al kritisk Sands, thi jeg er meget nærsynet."

„Saa hav den Godhed aldrig at bruge Lorgnet i min Nærværelse," bad jeg.

Moor bøiede sig heelt over min Stoleryg, og sagde i en høitidelig Tone: „Begynd Frøken, jeg sidder i en Spæding ved Tanken om det Vanskelige ved at forklare en Theori, som efter min Mening ikke kan s. 150 benævnes ved Ordet, Theori, men mere passende ved „gammel Slendrian". Men begynd, jeg er lutter Øre."

„Vor kongelige, danske Scenes Formaal," begyndte jeg.

„Bravo, en glimrende Begyndelse," afbrød Moor mig, „jeg kan see, hvor stolt disse Ord tage sig ud paa Tryk."

„Men Moor," bemærkede jeg, „De har jo glemt at tage Deres Lorgnet bort fra Øinene."

„Nei jeg forsikkrer Dem, Frøken, jeg har ikke glemt det, thi her er den," og han legede med den i Haanden.

„Ja rigtigt, De har den i Haanden, men gjør mig den Tjeneste ikke engang at holde den i Haanden, thi fra Haanden farer strax Kritiken gjennem Armen op i Deres Hoved. Og forbind mig ydermere ved ikke at afbryde mig i mit Foredrag. Daarlige Talere, under hvilken Kategori, De kan henstille mig, afbryde sig i Regelen selv saa ofte, at al anden Afbrydelse er overflødig."

„Jeg tier og adlyder, — adlyder og tier."

„Altsaa," begyndte jeg atter, „vor kongelige, danske Scenes Formaal er at hævde sin Plads som et Nationaltheater, og det maa derfor først og fremmest drage Omsorg for, at danske Forfatteres Værker blive bragt frem paa Skuepladsen. Theatret kan af den Grund ikke lade sig oversvømme af alle disse franske og tydske Døgnfluearbejder, af alle disse Birchpfeifferske Fabricata, s. 151 thi da vilde det forfeile sin Bestemmelse, og hverken fremme den dramatiske Sands hos Folket, eller stræbe mod et høiere kunstnerisk Maal. Et Theater, der som vort eie Digtere, som Holberg, Heiberg, Her\$*\$, Øehlenschläger og I den lettere

Genre en Hostrup og en Overskou, er rigt i sig selv, og behøver ikke at smykke sig med laante Fjedre. Hvad Theatret derfor tager fra Udlandet, maae virkeligt nære gode, værdifulde Værker, Værker, der ere veiede og ikke fundne for lette, Værker, der have bestaaet for den strengeste Kritiks Domstol. Dg selv om et saadant Arbeide kommer noget senere til os, hvad gjør det? Et Arbeide, der taber i Værd ved at blive et eller to Aar gammelt, har intet virkeligt, men kun et momentant Værd, man kan sammenligne det med en Vittighed, der kun har Bærd I det Øieblik, den fødes. Et godt Arbeide er som et sandt, kjernefuldt Ord, der til alle Tider vil blive anerkjendt."

„Bravo, hør, hør," udbrød Moor.

„Ja stille, hør, hør," sagde jeg, thi nu begyndte Huguenotternes smukkeste Akt, den Fjerde.

Du maa ikke troe, kjære Emma, at Moor vilde indrømme mig Ret i min Anskuelse af Sagen. Ja, han gav mig Ret paa den Maade, som Herrer saa ofte bruge ligeoverfor Damer. De give ikke efter for det Sande og Klare i Beviisførelsen, thi Dette anerkjende de ikke, men de give efter, fordi Qvinden efter deres Mening er svag, og ingen aandelig Kraft har til at fortsætte en Kamp. Maaskee, naar jeg bliver s. 152ælbre, at jeg vil lee deraf, men nu ærgrer bet mig, og jeg underskriver aldrig en saadan Fredstractat, men betragter Krigen som vedvarende. Jeg hylder, ligesom Du, ikke det emanciperede Princip, men jeg ivrer, og vil ivre til min sidste Time, for at Qvinden skal have Ret til at tænke ligesaa godt som Manden, og fremsætte sine Tanker i Ord, og naar Tankerne og Ordene ere klare og sande, da skal Manden erkjende dette, ikke fordi hun er en svag, men fordi hun er en stærk Qvinde.

Og nu Farvel Emma, fra Kjøbenhavn vil Du snart faae et nyt Brev fra din Anna.